

ZPRAVODAJ

č.126

*Krásné jaro i léto
vám všem*

duben 2013

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
Zuzana Holancová (zuzana.holancova@centrum.cz),
Soňa Neumannová a Dana Velebová

Kresby: Marie Tvrdková

Tisk: Tiskárna J+H, Praha 2

Techn. zpracoval: Jan Heřmánek

Internet: www.czsos.cz/hortiklub

Tak už je to zase tady

Duben je kromě rašení také měsíc vysazování. S nadšením, ano, s divokým nadšením a nedočkavostí jste objednali u zahradníků sazenice, bez kterých byste nemohli být dále živi. Slíbili jste všem přátelům zahrádkářům, že si k nim přijdete pro odnože. Nikdy, pravím, nemáte dost na tom, co už máte. A tak se vám jednoho dne sejde doma nějakých sto sedmdesát sazenic, které chtějí do půdy. V tom okamžiku se rozhlédnete po své zahrádce a shledáte se zdrcující jistotou, že to nemáte kam dát. Tedy zahradník v dubnu je člověk, který s vadnoucí sazeničkou v ruce dvacetkrát obíhá svou zahrádku, hledaje píď půdy, na které ještě nic neroste. „Ne sem to nejde“ bručí si tiše, „tady mám ty zatracené chrysanémy, tady by mně to udusil flox, a tuhle je smolnička, čert ji vem. Hm, tady se mně rozlezl zvonek a tuhle u toho řebříčku také není místo – kam já to dám?

K. Čapek – Zahradníkův rok
J. Čapek - kresba

Milí přátelé hortiklubáci,

dovolila jsem si úvodem našeho dubnového čísla vypůjčit pár vět od všemi milovaného mistra slova i něco málo od jeho neméně slavného bratra malíře.

Ale není to snad pravda, opakující se mezi zahrádkáři vždy znovu a znovu po únavném a letos i po mimořádně temném zimním období? Už nejmíň od Vánoc se všichni „masírujeme“ listováním v různých katalozích, které nám firmy rafinovaně podstrkují do schránek – samozřejmě aby na nás opět něco „trhly“. A dobře vědí, co na nás zabírá. Protože opět objevíme nové kultivary květin, keřů i stromků, které sice už na zahrádce máme, nebo si myslíme, že by tam slušely, a ty naše přece zdaleka nejsou tak atraktivně barevné, mohutné, velkokvěté ...(doplňte sami). A pokud se nenachytáme už teď, tak zcela určitě neodoláme při první návštěvě zahradnického centra kdykoli v průběhu sezony. Ti zákešní pěstitelé rostlin totiž vymysleli kontejnerované rostliny (včetně velkých stromů), a tak těm svodům a chuti sázet kde co neunikneme jistě až zase do podzimu, ne-li další zimy. Kolikrát jsem se cestou do zahradnictví rozhodla, že tam opravdu, ale opravdu jedu jen pro pytel kompostu nebo rašeliny, no a nemusím vám psát, jak to prakticky vždy dopadne. Pokaždé tam objevím něco tak senzačního, že si naši zahradu bez toho neumím představit. A samozřejmě pak nastane to bloumání pozemkem a rozhodování (moje děti tomu říkají oslušování), kde by se tomu tak nejlépe dařilo, lovení v již chatrné paměti nebo v chytrých knihách, jestli to dát do stínu či na plné slunce, nebude-li tu moc průvan a co to vlastně udělá za pár roků. A také se dozajista stane, že v tom místě, které po dlouhém rozhodování objevím, se vyskytne v zemi buď nevylomitelná skála, a nebo nedejbuň už nějaká ještě nezvešlá kytka z loňska.

Ale to je asi pro nás, zahrádkařením postižené, právě ta největší radost.

Tak si dovoluji vám všem do nové sezony v našich milovaných zahrádkách popřát hodně radosti a jen to nejlepší a těšit se s vámi všemi (prosím vás, ať mi nikdo nechybí!!) na setkávání v naší příští sezóně 2013/14.

Vaše šéfredaktorka a jednatelka

OSOBNOSTI V OBORU ZAHRADNÍ ARCHITEKTURY – IV

Josef Kumpán – zahradní a parkový architekt

„Krása přírody povznáší myšlenky člověka z nížin všedního života do vyšších oblastí a sblíží je s nezměrným vesmírem. V přírodě najdete uklidnění a posílení pro tvoření nových hodnot duševních i hmotných. Vždyť příroda je obdivuhodný harmonický celek, ve kterém jak fauna tak i flora žije ve vzájemném vztahu a jehož jednotlivosti do sebe zasahují jako kolečka v hodinovém stroji.

Nejdůležitější je pro nás dobré jméno a rodina spokojených zákazníků. Smyslem naší práce od počátku bylo a je vytvářet prostředí, ve kterém se lidé budou cítit příjemně, z něhož budou moci čerpat sílu a energii. Prostor, které s vděčností využívá nepřeberných darů a možností přírody. Čínský historik a císařův rádce Š'ma Kuang napsal v 11. století, že jednou ze základních funkcí zahrad je poskytovat útočiště tělu i duši. Takový způsob náhledu na souznění člověka s přírodou je pro nás vzorem – takové zahrady navrhujeme svým zákazníkům“.

Tento nadčasový text napsal architekt Josef Kumpán již před více než 80 lety.

Josef Kumpán se narodil 23.12.1885 v Mladé Boleslavi. Vystudoval zahradnickou školu v Lednici na Moravě a pracoval mimo jiné jako vedoucí architekt Královské botanické zahrady v Berlíně, praktikoval v Hamburku a v Paříži. Po návratu do vlasti si roku 1919 založil vlastní projekční kancelář v Praze a byl redaktorem časopisu *Krása domova*. Projektoval vilové a domácí zahrady, zámecké zahrady a parky, veřejné sady a hřbitovy.

Celkem vyprojektoval 1028 vilových zahrad, 72 zahrad zámeckých, 123 veřejných sadů a 21 hřbitovů. Ve 20. a 30. letech se podílel na úpravě zahrad Pražského hradu (návrh

*J. Kumpán- růžový sad v Hrad. Král., 1929,
archiv Štenc Praha*

rekonstrukce Fürstenberské zahrady), parku u výstaviště na Letné, projektoval petřínskou růžovou zahradu, park na Náměstí míru v Praze, v Třebíči lesopark Libušino údolí s Máchovým jezírkem, Jubilejní park ve Znojmě, zahradu vily Ed.

Šrota v Olomouci (s bazénem, sochařskou výzdobou, altánem a krajinářskou parkovou pasáží, uzavírající výhledy z terasy a verandy a tím důvtipně zabraňující pohledům od sousedů – bohužel již neexistuje), dále lázeňský park v Poděbradech, zahradu vily Ella rodiny Weissovy ve Dvoře Králové nad Labem (ve spolupráci

s chrudimským J.Vaňkem), japonskou zahradu Šówa-en v Plzni a také zahradu vily rodiny Čerychovy v České Skalici. Vila Čerych patří ke klenotům české předválečné architektury. Je to honosný dvoupatrový dům s velkou zahradou, který daroval továrník Bartoň z Dobenína své neteři Marii Bartoňové-Čerychové. Vilu navrhl přední český architekt Otakar Novotný, žák Jana Kotěry, autor mimo jiné budovy slavného pražského Mánesa nebo (ve stylu geometrické secese z červených a bílých neomítnutých cihel) obchodního a obytného domu nakladatele Jana Štence v pražské Salvátorské ulici.

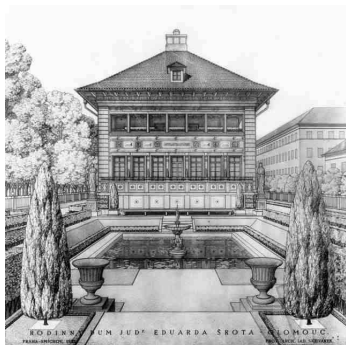
Vila Čerych navazuje na Kotěrovo období staveb z bílých cihel, které se všechny vyznačují jemnou profilací říms a racionálním rozvržením ploch i objemů. Čerychova vila měla ambice stát se moderním reprezentativním sídlem, kde se vysokým společenským nárokům přizpůsobil vzhled vily i jejího okolí. Nové ale bylo dekorativní použití oblouků, oblíbeného motivu rondokubismu i stylu art deco. K efektním prvkům patřilo i impozantní schodiště vedoucí do zahrady, jejíž součástí je obrovský dekorativní bazén, v jehož rozích jsou kovové chrliče v podobě žáby. Celá architektura zahrady včetně altánu i laviček a pergol je právě dílem architekta Josefa Kumpána.

Tyršovy sady - Třebíč

Vzácný architektonický objekt společně s přilehlou zahradou o rozloze 1,33 ha je zanesen do seznamu chráněných památek. Prostor rozlehlé zahrady je bohatě členěn na jednotlivé charakterově odlišné části, které na sebe přirozeně navazují a vytvářejí tak jednotný kompoziční prvek. Ve vzdálenějších koutech přechází zahrada ve volnější anglický park. Kromě základních

vegetačních prvků – stromů a keřových skupin, doplněných květinovou výsadbou, jsou v jednotlivých částech umístěny drobné zahradní stavby. Nejrozsáhlejší je centrální altán s postraními pergolami, který pohledově uzavírá reprezentativní zahradu s okrasným jezírkem. V jihozápadní části

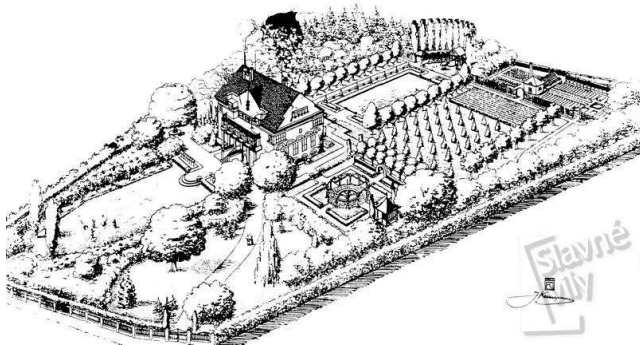
*Návrh geom.zahrady E.Šrota
(Převzato z www.slavnevilky.cz
FOIBOS a.s.)*

zahrady se nachází kašna a dřevěná zahradní besídka. Tyto stavby sehrávají v zahradě významnou roli, neboť vytvářejí rovnováhu k objektu vily a jsou významným estetickým prvkem v krajinářské kompozici. Zahrada oplývá velkým dendrologickým bohatstvím s množstvím vzácných dřevin. Rodina Čerychova, která zde od poloviny dvacátých let bydlela, budovu opustila krátce po komunistickém puči v roce 1948. Od té doby byl objekt používán jako sídlo krajské politické školy, ČSM a později i jako zdravotní středisko. Obdobně necitlivým způsobem se minulý režim „postaral“ i o výjimečnou zahradu architekta Kumpána. Kultivovaná a promyšleně vysazená vegetace neúdržbou zplaněla a některé partie zahrady se

proměnily v džungli. Postupně bez péče chátral i unikátní bazén, rozpadaly se teréžky a altánky.

Nádherná růžová zahrada zmizela úplně.

V rámci restituce byl po roce 1989 majetek rodině vrácen, ale majitelé se již toho nedožili. Jejich synové Jiří a Ladislav se rozhodli v roce 2001 ke šlechtěnému činu a objekt darovali Nadaci občanské společnosti (NROS) k neziskovému účelům, ke vzdělávání a rozvoji evropské spolupráce. Objekt vily byl přestavěn na vzdělávací středisko. Provozovatelem vzdělávacího střediska se v roce 2003 stalo občanské sdružení Centrum rozvoje Česká Skalice (CRČS), které zde organizuje programy zaměřené na přeshraniční spolupráci, regionální rozvoj, ekologii, obnovu venkova, profesionalizaci pracovníků neziskového sek-

*Návrh zahrady u vily Čerych
(Převzato z www.slavnevilky.cz - FOIBOS a.s.)*

toru a podporu místní kultury. Odborný dohled včetně plánů přestavby vily provedla ing.arch. Zuzana Rákosníková z Prahy, která se úplně obnově vily věnuje dosud. V současné době zažívá zahrada rozsáhlou rekonstrukci, která

se započala již v roce 2005. Zahradě se tak navrácí její vážnost a úcta, kterou si bezpochyby zaslouží. Odborný dohled nad revitalizací zahrady zajišťuje ing. Eva Vízková z Prahy.

A na závěr citace děkana Pedagogické fakulty University Hradec Králové Vladimíra Wolfa při slavnostní příležitosti předání klíčů z rukou Jiřího a Ladislava Čerychových v roce 2001:

„Štědrý dar bratří Čerychů je významným činem dokládajícím víc než zřetelně, že restituce mohou přispět nejen k narovnáání starých křivd, ale i k obecnému prospěchu, o jehož rozkvět NROS pečuje. Dar přichází v pravý čas, v době, kdy se diskutuje o dalším směřování české společnosti“.

Architekt Josef Kumpán zemřel 9.5.1961 v Praze. Dá se říci, že právě on zavedl odbornou specializaci „zahradní architekt“ – jeho práce jsou toho důkazem.

Na závěr zvu hortiklubáky k výletu do severovýchodních Čech, při kterém mimo jiné Čerychovu vilu se zahradou navštívíme.

J.Knížková

Některé z publikací J.Kumpána:

1920 – *Novodobá zahrada*

1926 - *Domácí zahradnictví*

1930 - *Před založením zahrady*

1938 - *Zahradní besídky a jejich rostlinná výzdoba*

1939 - *Sadová úprava vesnice : Zahrady na venkově*

JAK PŘIŠLA BOUGAINVILLEA KE SVÉMU JMÉNU

K pojmenování rostlin dochází různými způsoby. Jedním z nich může být i bouřlivý život plný nebezpečí, dobrodružství, objevů. A jako malá odměna se pak jméno takového člověka zveční v botanickém názvosloví, i když ten člověk byl leckým, ale botanikem nikdy.

Louis Antoine, hrabě de Bougainville (11.listopadu 1729, Paříž - 31. srpna 1811, Paříž) byl francouzský důstojník a mořeplavec, který jako první Francouz prozkoumal část Tichého oceánu.

Pocházel z rodu vyšších úředníků a k námořnickému řemeslu se dostal až ve svých třiceti letech. Do té doby se s úspěchem věnoval nejrozmanitějším činnostem. Vystudoval práva a stal se skvělým obhájcem. Jeho Pojednání o integrálním počtu mu vyneslo členství v londýnské Královské vědecké společnosti. Součástí jeho života však byly i intriky, souboje a galantní dobrodružství. Za sedmileté války mezi Francií a Anglií(1756-1763) se vyznamenal jako důstojník v Kanadě při obraně

Quebecu. Vojenskou uniformu pak vyměnil za námořnickou a roku 1763 byl vyslán králem Ludvíkem XV. založit francouzskou osadu na Malvínských (nyní Falklandských) ostrovech. Obsazení tohoto území Francií netrvalo dlouho. Francie byla donucena předat ostrovy Španělsku. Tímto diplomatickým úkolem byl pověřen právě Bougainville.

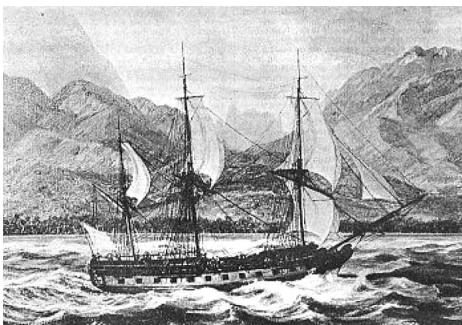
Bougainville byl nejen kapitán lodi. Byl vzdělaný člověk. Znal cestopisy svých předchůdců, obdivoval např. způsob, jakým seznámili pánové Joseph Banks a Solander veřejnost se svými pozorováními při výpravě J. Cooka.. Proto, když byl králem pověřen diplomatickým úkolem – předat Falklandské ostrovy Španělům a pak pokračovat v průzkumu Tichého oceánu, přizval do svého mužstva kromě námořníků také lékaře a botanika Philiberta Commerçona (1727-1773) a také učence ovládající astronomii, zeměměřičství i zoologii. Plavba z Brestu do Buenos Aires trvala pouhé dva měsíce. Tam však nastala nepředpokládaná zdržení. Ta v podstatě umožnila Bougainvillovi. poznat lépe vnitrozemí této části Jižní Ameriky. Tak jako vždy na svých výpravách, si Bougainville všiml geografického uspořádání krajiny, její flóry a fauny. K jeho velkým zájmům patřila etnografie.

Právě v této oblasti (jižní část Brazílie až k západním hranicím s Peru a na jih do Argentiny) se přirozeně vyskytuje popínavá dřevina (keř až strom), kterou pro Evropu po prvé roku 1768 popsal botanik výpravy Philibert. Comerçon. Později byla nazvána Bougainvillea na počest velitele výzkumné lodi.

První velká francouzská plavba kolem světa trvala dva roky a čtyři měsíce. Většina oblastí a ostrovů, které při ní byly objeveny, byly sice známy už předtím, ale kapitán i astronomové Pierre-Antoine Véron a Du Bouchage značně upřesnili hydrografii, topografii i klimatologii Tichého oceánu, takže jejich následovníci se už mohli v této oblasti pohybovat mnohem bezpečněji.

Po návratu sepsal Bougainville. své zážitky a objevy v knize nazvané Cesta kolem světa na královské fregatě Vzborná a flautě Hvězda v letech 1766 až 1769.

L. A. de Bougainville se dožil vysokého věku, ale nebyla to vůbec léta strávená v poklidu. Účastnil se americké války za nezávislost, načas velel brestské eskadře a krátká přízeň Ludvíka XVI. mu za francouzské revoluce vynesla vězení. Teprve Napoleon Bonaparte plně ocenil jeho zásluhy a roku 1808 ho jmenoval členem Čestné legie. Je pohřben v Pantheonu v Paříži.

Lod' Boudeuse (Vzdorná) při plavbě

M. Balážová

Jarní péče o růže

První ještě předjarní prací s růžemi je pochopitelně hned po oschnutí půdy úklid. U záhonových růží je potřeba uvolnit, odhrnout a často i odvézt podzimní kopeček půdy, který chránil rostlinu před zmrznutím. Pokud odhrnujeme nedostatečně, nalezneme po několika letech růže doslova „utopené“ a špatně rostoucí.

Jakmile růže odkryjeme, je čas na řez. Řez vedeme kolmo, vždy asi 5 mm nad očkem. Na několik let starých růžích jsou již větve natolik silné, že musíme mít připravenou i zahradnickou pilku. Vhodná doba pro řez nastává většinou v polovině března, právě tehdy růže začínají rašit. (Ve vyšších polohách je vegetace o týden či dva opožděná.)

Čím začít

Při pohledu na keře obvykle zjistíme, že sníh napáchal větší škody, než se zdálo. Nejprve tedy vystříháme všechny nalomené a zmrzlé větve. U čerstvě vysazených růží, u choulostivých odrůd, v drsném klimatu nebo po kruté zimě se někdy zdá, že na keři nezbylo nic. Naštěstí to většinou nebývá pravda a někde z kořenového krčku růže nakonec obrazí. Stačí opravdu i jediné očko. Při další práci zaměříme pozornost také na křížící se a keř neúměrně zahušťující výhony. Platí pravidlo, že v těchto případech řežeme raději více než méně.

Základní předjarní řez

Teprve po přípravné fázi nastává vlastní základní řez růží a s ním otázka, do jaké míry keři zkrátit zdravé větve. Není to žádná velká věda, jak si leckdo myslí, jen musíme vědět, jakou to růži máme vlastně před sebou (tedy do které skupiny růží se řadí). Ve velkém zjednodušení si to připomeneme:

Čajohybridy jsou velkokvěté růže, které mají květy o průměru 9 cm a více, v květenstvích je jich jen několik. U těchto růží ponecháme jen 2 až 4 očka na základních větvích. Z metrové růže zbude třeba jen 15 cm. Vypadá to nemilosrdně, ale převážná většina dřeva se odstranit opravdu musí. Jenom tak tyto růže budou po mnoho let přinášet velké a kvalitní květy, neporostou do nežádoucí výšky, a proto také nezmrznou.

Floribundy patří mezi růže mnohokvěté. Květenství na lodyze mají obvykle složeno ze 4 až 9 květů, ale jednotlivé květy jsou menší. Jejich průměr je 6 až 9 cm. Růže této skupiny řežeme o poznání méně než čajohybridy. Na každé základní větvi u nich po provedeném řezu zbude 5 až 7 oček. Výška ponechané rostliny bude asi 30 cm.

Polyantky také patří mezi růže mnohokvěté. Mají v květenství dokonce desítky květů, které jsou velké od 2 do 5 cm. Růže jsou vzpřímeného vzrůstu a krátíme je přibližně na polovinu původní výšky – tedy asi na 50 cm.

Pro všechny růže zasazené na záhonech je užitečné si zapamatovat prosté pravidlo, že čím větší má odrůda květy, tím více ji řežeme.

Růže pnoucí narůstají dlouhými výhony někdy jen do dvou, ale některé odrůdy i do šesti metrů. Opět odstraníme všechny poškozené výhony, ale vlastní řez pnoucích růží je minimální. Jen je průběžně zmlazujeme tím, že až u země pilkou vyřízneme některou z nejstarších větví. Ponechané výhony odvážeme z opory, odkloníme je a provizorně připevníme k tyčím, aby je nepolámал vítr. Pak konstrukci opravíme a natřeme a až k ní budeme zase růže definitivně vyvazovat, snažíme se jednotlivé výhony rozložit vějířovitě tak, aby měl každý dostatek světla. Nepoužíváme tenký drátek, který se zařezává do dřeva. Bohužel často vidíme řez špatný, kdy se keř nikterak neprosvětlí a všechny výhony se jednoduše uříznou metr nad zemí. Je to sice velmi pohodlné, ale růže nemůže dosáhnout požadované výšky ani krásy.

Růže sadové představují skupinu otužilých vzrůstných odrůd a druhů, kterým v průměrné zimě větve skoro nenamrzají. Tuto výbornou vlastnost mají stejnou s pnoucími růžemi, navíc ovšem stojí v prostoru samy a více méně vzpřímeně. Předjarní řez opět omezíme na probírkové odstraňování celých nejstarších výhonů. Chybou je řezat je každoročně až u země. Ty pak sice porostou, ale neukážou se v plné kráse.

Růže půdopokryvné pokrývají kompaktně plochu a mají výšku do 80 cm. Jejich funkcí je plně ozelenit prostor a napustit do půdy tak snadno plevel. Individuální prořezávání houštiny větvíček by bylo pracné a zbytečné – většinou prostě najednou jen mírně zkrátíme celý porost jako u živého plotu. Půdopokryvné růže je možno po letech zmladit řezem až u země, pokud ovšem nejsou zaplevelené. V tom případě je lépe porost zlikvidovat, plochu vyčistit, půdu vylepšit a vysadit růže nové.

Růže miniaturní jsou vzpřímené keřičky nejvýše 50 cm vysoké. Také je řežeme málo, vlastně jen odebíráme prosychající a zmrzlé větvičky a občas vyřízneme nejstarší dřevo u země.

Růže stromkové jsou odrůdy předešlých skupin naočkované nikoliv v kořenovém krčku, ale až na vysokém kmínku. Pokud byly přes zimu ohnuty a korunky zahrnuty zemí, pochopitelně opatrně je osvobodíme, vrátíme ke kolíku a na více místech pozorně upevníme. Ponechané větvičky by měly mít zjara délku 15 až 20 cm. Zvláštním typem stromkových růží jsou ovšem růže smuteční (převíslé), těm ponecháváme větve sice delší, avšak probíráme je a průběžně zmlazujeme.

Kontrola řezu

Vřele doporučuji po dvou či třech týdnech navštívit naše růže se zahradními nůžkami ještě jednou. Ukáže se, že leckterá větev, která živě vypadala, nevyrašila. Mimo to v tu dobu už lépe poznáme vyrůstající plané výhony podnože. Tyto větvičky jsou tenčí, zelené a s drobnými listy. Musíme je odstranit již pod povrchem půdy, kdykoliv se objeví (i později v létě), rychle by ušlechtilou část přerostly a zahubily.

Zanedbaný řez

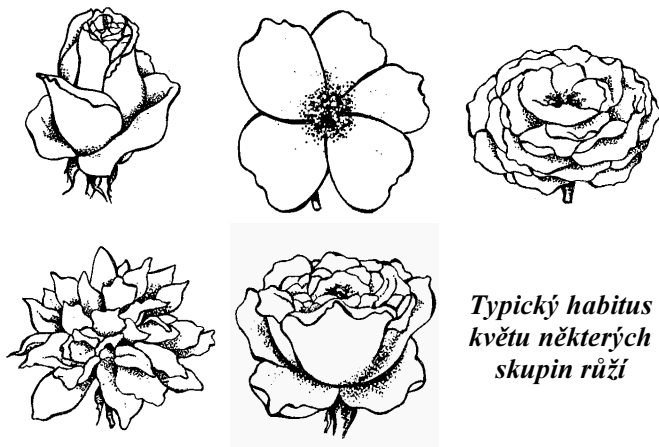
Často na zahradách vidíme, že růže nebyly po řadu let vůbec nebo jen nedostatečně řezány. U země je pak jakési silné „paroží“, rostliny jsou málo vitální a po částech odumírají. Situace se dá do určité míry ještě zachránit hladkým řezem pilkou nad posledním zdravým očkem a zamazáním řezu štěpařským voskem. Rozhodně je třeba se o to alespoň pokusit.

Hnojení

Záhon s růžemi jsme při řezu patrně řádně podupali, musíme ho tedy prokypřit a vyplít oddenkaté vytrvalé plevele. Než se do toho pustíme, rozhodíme ještě hnojiva. Přesné dávkování by se mělo řídit půdním rozbořem, ale neuděláme chybu, když použijeme některé granulované plné a bezchlorové hnojivo v dávce asi 50 g/m², což je jedna velká hrst. Tento typ hnojiv obsahuje všechny nutné živiny a působí zvolna. Růžím také prospěje před okopáváním navezení proleželého kompostu.

Tak jsme tedy na jaře učinili, co jsme růžím na větvích viděli, a počátkem června se můžeme těšit na první květy. Méně již na choroby a škůdce. O nich a vůbec o letní péči zase někdy jindy.

*Dr. Jiří Žlebčík (Zpravodaj milovníků a
pěstitelů růží 102/2013)*

*Typický habitus
květu některých
skupin růží*

Charakteristika jednotlivých skupin růží

Zařazení růží do jednotlivých skupin není samoúčelné, ale má velký význam pro správnou výsadbu a ošetřování. Snažili jsme se, aby bylo možno podle skupiny co nejpřesněji růže charakterizovat. Z tohoto důvodu je velká skupina velkokvětých (VK) rozdělena na čajohybridy (ČH) a velkokvěté floribundy (FG). Růže mnohokvěté (MK) jsou pak rozděleny na floribundy (FL), polyanthybridy (PH) a polyantky (PL).

Botanické (B)

Původní druhy a typy jim blízké, většinou robustní keře s jednoduchým květem, který má 5 plátků. Až na výjimky kvetou jen na počátku léta, ale bývají pozoruhodné i šípky. Vysazujeme je do větších zahrad nebo na okraje ploch, většinou jednotlivě. Řez omezíme jen na probírkové odstraňování nejstarších výhonů. Např. *Rosa hugonis*.

Čajohybridy (ČH, TH)

Výška rostlin je 50 – 120 cm (ojediněle i 150 cm), několik pevných vzpřímených výhonů. Květy na lodyhách po 1 až 6, poupě pevné, květ o prům. 9 – 15 cm, plný. Kvetou až do zámrazu, někdy s menšími přestávkami. Vysazujeme do záhonů asi na vzdálenost 50 cm od sebe. Odkvetlé květy i lodyhy s listy pod nimi o délce asi 20 cm je potřeba pravidelně odstříhovat. Při základním řezu v předjaří odstraňujeme většinu větví keřů, ponecháme u země asi 15 cm. Např. 'Gloria Dei'.

Floribundy (FL)

Nižší růže vysoké 50 – 100 (ojediněle 120 cm), obvykle se 4 – 9 květy v květenstvích. Průměr květu je 6 – 9 cm. Kvetou nepřetržitě. Floribundy jsou nejčastěji používané růže pro velké záhonové plochy, kde vyniknou nejlépe. Z hlediska údržby je však vhodné nemít záhony širší než 2 m. Vysazujeme 40 – 50 cm od sebe. Celá odkvetlá květenství pravidelně v létě vystřiháváme. V předjaří zkrátíme asi na 25 cm. Např. 'Europeana'.

Floribundy grandiflory (FG) neboli velkokvěté floribundy

Malá skupina růží podobných čajohybridům, ale s více květy květenstvích. Způsob výsadby, ošetřování i řez se prakticky neliší od čajohybridů. Např. 'Queen Elizabeth'.

Historické růže (HI)

Sem jsou zařazeny odrůdy, které vznikly před vyšlechtěním současných moderních skupin růží. Většinou jde o 19. století a skupiny jako noisettky, bourbonky, růže čajové, remontantky, pernetky a hybridy růže galské a růže bílé. Tyto růže jsou vhodné pro sbírkové zahrady specialistů, kde se vysazují jednotlivě. Keře by měly mít dostatek prostoru aby vynikly. Ošetřování a řez jsou specifické pro jednotlivé odrůdy. Např. 'Empress Josephine'.

Miniaturní růže (MI)

Růže vysoké obvykle jen asi 30 – 40 cm, zřídka pouze 20 cm nebo až 70 cm. Průměr květu jen 2 (zřídka 1) až 5 cm. Někdy jsou označovány také jako skalkové, trpasličí nebo pokojové.

Miniaturní růže se vysazují jednotlivě na okraje skalek i obrub kolem cest. Pak vysazujeme na asi 30 cm od sebe. Při pěstování v nádobách je na zimu vhodné zapustit je do země. Většina odrůd kvete opakovaně, odkvetlé květy odstraňujeme. V předjaří příliš nezkracujeme, spíše prosvětlujeme odstraňováním nejstarších nebo nevhodně rostoucích výhonů. Např. 'Cupido'.

Polyantahybridy (PH)

Nepočtená skupina růží vysokých 50 – 100 cm, květy menší než u floribund a častěji s volným středem. Průměr otevřeného květu jen 4 – 7 cm. Kvetou většinou skoro nepřetržitě. Polyantahybridy jsou vhodné zejména do záhonů, kam je vysazujeme na vzdálenost 40-50 cm od sebe. Celá odkvetlá květenství v létě pravidelně vystřiháváme. V předjaří zkrátíme asi na polovinu výšky keřů. Např. 'Romance'.

Polyantky (PL)

Růže vysoké 50 –120 cm, v květenstvích desítky často prázdných květů o velikosti jen 2 – 5 (zřídka 6) cm. Kvetou s kratšími přestávkami nepřetržitě. Polyantky vysazujeme do záhonů asi 50 cm od sebe. V malých zahrádkách nás jistě potěší i jediná růže třeba v trvalkovém záhoně. Celá odkvetlá květenství v létě pravidelně vystřiháváme. V předjaří zkrátíme asi na polovinu výšky. Např. 'The Fairy'.

Pnoucí růže (PN) neboli popínavé

Růže s výhony dlouhými nejméně 150 cm, obvykle ovšem 3 i více metrů. Nedokáží se samy udržet ve vzpřímené poloze, musíme je vyvazovat ke konstrukcím. Květy různé velikosti (3 – 11 cm) i tvaru. Mezi pnoucími růžemi nalezneme jak odrůdy kvetoucí jen na počátku léta, tak růže opakující kvetení. Při výsadbě pamatujeme na dostatek prostoru. Jednotlivé rostliny by měly být minimálně 1 metr od sebe. Během léta pravidelně přivazujeme nové výhony, aby se nevylomily. Vystřiháváme celá odkvetlá květenství. V předjaří nezkracujeme, ale postupně odstraňujeme nejstarší a odumřelé výhony. Ponechané vyvazujeme vějířovitě ke konstrukci tak, aby každý měl dostatek světla. Např. 'Alchymist'.

Půdopokryvné(PK) neboli pokryvné růže

Výhony zcela pokrývají půdu, výška by neměla přesahovat 80 cm (ojediněle metr). Květy malé 2-8 cm, často prázdné a v bohatých květenstvích. Tyto růže by neměly růst vzpřímeně, ale víceméně plazivě. Tím se liší od polyantek a polyanthybridů. Půdopokryvné růže většinou květ opakují až do zámrazu. Najdou uplatnění na větších plochách. Vysazujeme je asi na 50 cm od sebe. Prostor brzy zcela zaplní. Jen občas během vegetace zastříhneme nevhodně vybočující výhony. V předjaří plošně zkrátíme na vhodnou výšku. Např. 'Mainaufeuer'.

Sadové růže (S) neboli sadovky či růže parkové

Vzpřímené keře o výšce 1,2 – 4 m (zřídka pouze 80 cm). Květy mohou být malé i prázdné, ale také podobného typu jako u čajohybridů. Mohou kvést jen počátkem léta nebo remontovat až do podzimu. Vysazujeme obvykle jednotlivě. Na péči během léta jsou nenáročné, jen občas zkrátíme výhony narušující tvar keře, aby lépe rozvětvily. Můžeme ponechat šípky. V předjaří nezkracujeme, ale postupně u země odstraňujeme nejstarší a odumřelé výhony. Např. 'Koré'.

Je třeba zvláště upozornit na dvě podskupiny:

Rugosa hybridy (Sr)

Hybridy vzniklé od růže svraskalé – rugosa hybridy, které se poznají podle typicky utvářeného lesklého listu. Opakují během léta a počátku podzimu kvetení, voní a mají dužnaté šípky. Rostliny jsou silně ostnitě, vysoce mrazuvzdorné a rozrůstají se do okolí podzemními výběžky. Vysazujeme tedy na okraje pozemků, při vzdálenosti asi 1 m od sebe. Vytvoří neprostupnou houštinu. V létě zpravidla nepotřebují žádnou péči, v předjaří odstraňujeme až u země staré proschlé výhony. Např. 'F.J.Grootendorst'.

Stolisté (Ss) neboli stolístky

Staré, ale stále známé a občas pěstované růže stolisté neboli stolístky, můžeme také považovat za zvláštní podskupinu sadových růží. Rostou vzpřímeně, květy jsou nahlučené s velkým počtem plátků, silně voní. Až na vzácné výjimky kvetou jen na počátku léta. Vysazujeme obvykle jednotlivě, po odkvětu můžeme i silněji zkrátit. Také při základním předjarním řezu se snažíme udržet kompaktní, ale nepřehustěný tvar keře. Např. 'William Lobb'.

Zvláštním hvězdicovitým utvářením květu se vyznačují nedávno vyšlechtěné růže anglické. Např. 'Gertrude Jekyll'. Z hlediska růstových vlastností je většinou můžeme zařadit mezi růže sadové.

Mezi růžemi se setkáváme i s označením růže záhonové, což nám říká ovšem pouze to, že se dají pěstovat na záhonech. Jsou to tedy dohromady všechny čajohybridy, velkokvěté floribundy, floribundy, polyantahybridy a polyantky. Hlavně v katalogích se uvádějí občas i další názvy skupin růží, které mají přilákat zákazníky. Nelze je však považovat za přesně definované, ani šířeji užívané – např. růže francouzského venkova, keřovitě, křovitě, nostalgické, patiové, renesanční, romantické, starých malířů, terasové, trstnaté.

Nutno ještě připomenout, že růže všech skupin vysazujeme o 5 cm hlouběji, než rostly ve školce (než je patrné místo očkování) a po první zimě radikálně zkrátíme. Ponecháme jen asi 10 cm a několik silných oček. Všechny růže vždy uvítají listopadové zasypaní hromádkou kompostu, kterou před jarním řezem odstraníme.

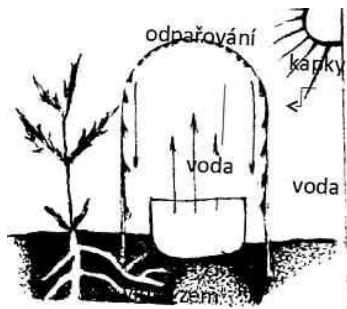
*Dr. Jiří Žlebčík (Zpravodaj milovníků a
pěstitelů růží 102/2013)*

Výživná jícha z kopřiv v nové podobě

O blahodárném vlivu vodního výluhu z kopřiv na vývoj a kvetení celé řady užitkových a okrasných rostlin věděly už naše prababičky a s oblibou tuto jíchu každoročně připravovaly. Ovšem firma Rašelina Soběslav vyrábí přípravek již připravený k okamžitému použití. Obsahuje kromě výživného kopřivového výluhu preparát z břízy, který chrání rostliny před houbovými chorobami a bakteriemi. Tento růstový aktivátor s výživou lze aplikovat kromě zeleniny a okrasných venkovních rostlin i na zeleň pokojovou (Růstový aktivátor s výživou - kopřiva plus).

Nápad na samozavlažování

Na realizaci tohoto nápadu potřebujeme uříznuté plastové lahve o různém průměru. Menší láhev umístíme částečně do země tak, aby byla stabilní. Naplníme ji vodou. Překryjeme ji větší lahví a opět přitlačíme do země, aby se nekácela. Voda uvnitř se přirozeně odpařuje a kondenzuje na stěnách větší lahve, kapky stékají do země a provlhčují ji.

Jako závoj pro nevěstu

Jsou rostliny, které díky svým květům (jejich velikosti, barvě a tvaru) platí za výrazné individuality. Nicméně i tyto druhy k sobě někdy potřebují vhodný kontrast, ať už v záhoně nebo v řezané kytici do vázy. Nejčastěji použijeme listovou zeleň. Ale je tu ovšem jedna květina, která dokonale splňuje žádaný dojem. Určitě ji znáte pod lidovým názvem „nevěstin závoj“, botanicky její název je *Gypsophylla elegans* – šater ozdobný.

Je známo na 80 druhů planě rostoucích rostlin rodu *Gypsophylla*, jednoletých i trvalek. Jejich domov je hlavně v Malé a Střední Asii. Patří do čeledi *Silenaceae*, tedy do silenkovitých a jsou převážně vápnomilné. Odtud také pochází jejich rodový název, odvozený od slova gypsus – sádra.

Z jednoletých se u nás běžně pěstuje právě šater latnatý, který pochází z Kavkazu. Rostliny v dospělosti vytváří řídké vzdušné keříky, bohatě větvené, vysoké asi 40-50 cm. Vstřícné listy se hodně podobají hvozdíkům, které rovněž patří do čeledi silenkovitých (*Silenaceae*). Téměř bezlisté lodyhy jsou poměrně pevné, tenké, ideální k řezu. Rostlina kvete bohatě v rozložitě větvených květenstvích (řídkých latách) na tenounkých stopkách. Pětidílné kalichy svírají pětičetné bílé, někdy narůžovělé korunky, dosahující v průměru 1,5-2 cm. Celková stavba je lehká, nadýchaná a bílá barva drobných kvítků krásně doplní kteroukoliv barvu v záhoně i kytici.

Šater se pěstuje hlavně k řezu pro účely vazačské a to čerstvý i sušený. Jeho výhodou je, že při sušení neztrácí tvar ani barvu a zůstává velmi vzdušný. Suchý lze také dobarvovat k potřebné barevné kombinaci. V suchých vazbách kytic i dekorací se uplatní jeho drobnokresba, která každou kompozici úžasně zjemní.

Vzdušné keříky šateru můžeme použít s úspěchem i v letnicových záhonech. Dodají jim lehkost stejně jako kyticím živých květů a spolehlivě zaplní místa mezi skupinami velkokvětých trvalek. Nejatraktivnější je jejich kombinace s růžemi, ať již v kyticích, sušených vazbách nebo na záhonech.

Použití této zdánlivě nenápadné rostliny je tedy mnohostranné a její pěstování velmi nenáročné. Vyséváme ji v březnu přímo na záhon ve špetkách (semínka jsou miniaturní!), nejlépe na vzdálenost 30 cm. Rostlinky po vzejití samozřejmě musíme vyjednotit. Začínají vykvétat v červnu až červenci. Jsou

velmi nenáročné, jen snad je lepší slunná poloha a hlavně vápnitá půda. Zaléváme jen mírně.

Podobné použití má šater latnatý (*Gypsophilla paniculata*), který má ještě drobnější a hustší květenství než druh *G. elegans*, a vzrůst celkově robustnější, ale zachovává si velmi vzdušný charakter keříčku.

Šater se běžně pěstuje v celé škále kultivarů a nedávno se objevil také v hrnkové kultuře.

J.Knížková

KLUBOVÝ ŽIVOT

Zpráva hospodářky

Podle stanov ČZS §3.čl.5.odst.b, bylo k 31.12.2012 zrušeno členství pro neplacení příspěvků těmto členům Hortiklubu:

Bartošová Kateřina, Buchtová Zdenka, Chvojková Jaroslava, Jágrová Jana, Křížová Alena, Kubiska Miroslav, Kubínová Taťana, Kaiseršot Stanislav, Kořán Václav, Koubová Věra, Koulová Lenka, Kuchařová Dana, Kulich Jiří, Kotvalová Eva, Maistryzsynová Zdenka, Pavlíčková Zdenka, Picmausová Dagmar, Svobodová Zdenka, Sedláček Miroslav, Sedláčková Eva, Stupková Markéta.

Na vlastní žádost ukončeno členství Janu Dosoudilovi.

Celkový stav k	1.1.2012	115 členů
	k 31.12.2012	118 členů

K 1.1.2013 vyřazeno 21 neplaticích členů.

Hortiklub eviduje k 1.1.2013 již jen 97 členů !

Z důvodů úspor se od 1.7.2013 ruší P.O.Box 111 21 Praha 1, p.p.469 a nahradí ho adresa:

HORTIKLUB, Pražská 2113, 272 01 Kladno 2

Noví členové :

Blanka Víchová
Ing. Jiří Němec

Srdečně je mezi námi vítáme !

Zapsala H.Sýkorová, hospodářka

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Exkurze :

1. 30.5.2013 (čtvrtek) - Ctěnice – sraz před zámkem, kde na nás **ve 14.00 hod.** bude čekat ing.Ondřej Fous a provede nás jejich rozsáhlým zahradnictvím. Spojení je z konečné stanice metra Letňany autobusem č. 302.

2. 25.6.2013 (úterý) – prohlídka zahrad pod Pražským Hradem. Sejdeme se **ve 13.00 hod** u sochy T.G.Masaryka na Hradčanském náměstí. Provázet nás bude pí. Příbylová, cena 50,- Kč.

V zahradách se také platí vstupné.

Výlety:

1. Jaroměř - sobota 18.5.2013 – firma „Černý“ Jaroměř (možnost nákupu truhlíkových květin), dále pěstitel denivek ing.Šťastný v Dolcích u Jaroměře (www.denivky.com) - spojeno s prodejem (lze předem na mailu: ing.jiristastny@seznam.cz si objednat a bude to připraveno 18.5. k vyzvednutí), dále Česká Skalice – vila Čerych a zámek Ratibořice.

2. Jižní Čechy - sobota 8.6.2013 - Přírodní zahrada J.Nussbauera v Radonicích u Veselí nad Lužnicí (vstup 50,- Kč, možnost občerstvení káva, čaj), trvalková školka a zahrada Florianus - Jindř. Hradec, školka konifer Miroslava Malíka v Českém Vrbném u Č.B. a Eco Green Park – prodejní hala 3000m² v Boršově u Č.B. (otevř. do 18 hod.)

U obou výletů bude pořadí navštívených lokalit upraveno podle časového rozvrhu.

Cena zájezdu je 300,- Kč, pro nečleny Hortiklubu 350,- Kč.

Odjezd na oba výlety je od hotelu Opera vždy **v 7.00 hod.**, návrat do Prahy okolo 20 hod. Výlety tentokrát nekončí u nikoho v zahradě -

- jídlo a pití si vezměte s sebou!

*Eva Příbiková , tel.: 602 407 159
e-mail: eva.pribikova@seznam.cz*

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Aranžování 16.4.2013

Bude pod vedením Míši Lorkové v obvyklém čase, tj. v 16.30 hod v Rokycanově ul. č.15. Každý si přinese obrazový rámeček velikosti A4 se zadní deskou a lepidlo, které udrží látku. Materiál na zdobení dodá Míša v ceně do 50,- Kč na osobu.

Jarmila Melicharová

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátiť, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuelně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č.127 je 1.9.2013.